

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trst-Trieste
Casella Centro 37

ali pa: via Geppa 17/III.

Izdaja: konsorcij Malega lista

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

Male novice

Mali koledar.

Petek, 15. febr. — Sobota, 16. febr.: Julijana — **Nedelja, 17. febr.:** Prva predpepelnična. — Ponedeljek, 18. febr.: Simeon — Torek, 19. febr.: Viktor, mučenec — Sreda, 20. febr. — Četrtek, 21. febr.: Maksimilijan. — Petek, 22. febr.: Stol sv. Petra. — Sobota, 23. febr.: Peter Damijan. — **Nedelja, 24. febr.:** Druga predpepelnična.

Ladjedelnice pri sv. Roku

bo zgradila dve enaki ladji. Dolgi bosta 450, široki pa 57 čevljev. Težki bosta 8600 ton, nosili pa bosta vsaka po 10.000 ton. Motorji bodo imeli 3900 konjskih sil. Prva, ki bo dovršena, bo krščena na ime «Trieste».

Strahovita revščina,

ki vlada danes v večini narodov, ni bozja naredba. Zgodovina uči, da sta preveliko bogastvo in velika revščina morali zelo škodljivi. Revščine so krivi kapitalisti, bankirji in njih pajdasi, ki se skrivajo za razne krinke. Kapitalizem je, ki povzroča trpljenje, lakoto, smrt ljudstev.

POMEN LENJINA

Lenjin je eden izmed največjih ljudi, kar jih je bilo na svetu. Lenjin spada namreč v prvo vrsto onih mož, ki so se borili, da bi strli kapitalistični red, ki duši svet in povzroča toliko gorja milijonom in milijonom nedolžnih družin. Ni v vsem uspel Lenjin, veliko napak je storil, toda eno je dosegel: strl je moč ruskih grofov, ki so držali večino ruskih kmetov v suženstvu. Danes je ruski kmet na svoji zemlji sam svoj gospodar. **Dokler bo ruski narod živel, se bo glasila slava Lenjina v sleherni ruski kmečki hiši.** Ko se bo enkrat prevrnel kapitalistični red in se bo nadomestil z drugim, ki bo socialno manj krivičen, bo vsakdo vedel, da gre v veliki meri zaslug velikemu Lenjinu.

Poslanec Virgilij Šček

je poslal vladi ogorčen protest, da se še vedno niso izmenjale avstroogrske krone, ki jih imajo nešteti primorski zasebniki onkraj meje.

Snežni plaz — 30 mrtvih.

Dolgotrajno padanje snega je nakopilo v Alpah cele gore snega. Snežni plaz, širok 300 metrov, visok 40 m, je navalil pri postaji Hiflan vlak. Na Salzburškem je neki snežni plaz pokopal 30 oseb.

NAROČNIKOM.

Kadar pošljete naročnino, napišite ali ste stari ali novi naročniki da se tako upravi olajša delo.

Dve kravji kupčiji.

Rapallo 1920.: kravja kupčija št. 1. V Rimu 1923.: kravja kupčija št. 2. Prvikrat je bil mešetar Trumbić, drugič je mešetar Ninčić. Pravijo, da v tretje rado gre.

O zgradbi društvenih domov

razpravlja na podlagi primernih tlorisov stavbni podjetnik g. Rudolf Terčelj v «Našem čolnicu», št. 1. tega leta. Naš čolnic stane za vse leto šest lir. Gorica, Corso Verdi 37. Ne bi smelo biti društva, ne bi smelo biti mladeniča in mladenke brez Našega čolnica.

Pri Goriski Mohorjevi družbi

se člani v nepričakovano velikem številu ograšajo, posebno iz stare Benečije in s Krasa. V par letih bo za nas gojarska družba to, kar nam je bila nekdanja družba to, kar nam je bila nekdanja celovška: naša edina književna mati.

SIMON GREGORČIČ.

1864

18 92

1868

1867

NA BREGU.

Na brégu stojim in v mórje strmim:
Pod máno srdíto valovje
Rohní ob kamnito bregovje;
Do néba praší se megléni díim,
V obráz mi brízgajo péne
Od skalne sténe;
A stena skalna
Ostane stalna,

In jaz se na robu ne ganem,
Viharju kljubújem, ostanem!
Ko v steno valovje osóde vihá
Ob mé se zaganja;
A duh se ponóšni ne vklanja:
Ti stréti me móreš, potrétí nikdá,
Osóde sovražne besnéci vihá!

NOVI ROPARSKI ČINI V ISTRJI.

Na Bužini, tričetr ure od Buj ima gostilno Anton Benčič. V nedeljo zvečer so ali zadnji gosti ob 9. iz krčme. Benčič je ravno zapiral krčmo, kar se predstavita dva moža ter si naročita pol litra. Benčič je odgovoril, da je ura pozna in da ne sme več točiti.

SVA NA SMRT UTRUJENA!

Tako sta prosila tujca. Benčič se ju je usmili in ju je pustil v kuhinjo. V tem hipu potegneta tujca vsak svoj samokres ter ga namerita na krčmarja: «Ali denar ali življenje». Benčič je prestrašen izročil denarnico s 1500 lirami. Roparja sta krčmarja se pretepla, nato sta bliskovito izginila.

Občinski prijatelj.

Tako je naslov novega časopisa, ki izhaja vsakih 14 dni v Gorici. Pod naslovom nosi podpis «zbornik za pravne in upravne poduke». Naroča se v Gorici, via Favetti 9. Odgovorni urednik je dr. Perna, glavni pa naš rojak in veščak v upravnih zadevah, gosp. France Gorkič. Vsa županstva bodo brezplačno dobivala novi časopis. Pozdravljamo in priporočamo!

Priprave za volitve.

Tržaško in gorisko društvo sta se sestala, da bi razpravljali o skupnem nastopu pri volitvah. Seja se je vršila le nekaj minut, kajti mesto razpravljanja je prislo do incidenta, med katerim je zastitljivi voditelj dr. Edi Slavik začel dajati bliskovite klofute. Tako piše Edinost o pripravah na volitve. To so torej plodovi polstoletnega programa našega vodstva.

Narodnjaki na delu.

Tržaški tribunal zahteva od jugoslovanskih oblastav izročitev gospoda Kajiča, ki je sedaj v Zagrebu. Svojo zahtevno opira tribunal na to, da je Banca Adriatica (Jadranska banka) odkrila novo poneverbo za pol milijona lir.

Minister vojne mornarice

je podaril štirim delavcem naše ladjedelnice ob priliki 40 letnice njihovega službovanja vsakemu zlato uro. Ti štirje so: Anton Benčina, Giovanni Robba, Pietro Macorovich in Peter Valon.

Novih vojnih pokojnin

še niso vpeljali; stare pokojnine pa dobivajo le tisti invalidi, katerim so to pravico pripoznali že leta 1919., dočim imajo vsi drugi to pravico, da mirno čakajo na mano iz raja, ki je od nikoder ni.

Slovenskim zadrugam.

Zadruge, ki imajo še neizmenjane krone onstran meje, morajo predložiti do 15. marca 1924. zakladni delegaciji (Delegazione del Tesoro) te-le dokumente: 1) kratko prošnjo, v kateri se označi vsota kron, to je sald od 3. nov. 1918 ter obresti do 9. aprila 1919. ali pa sedanji kredit, ako ni večji kakor prejšnja svota; 2) bilanca od 31. decembra 1923.; 3) izvleček iz tekočega računa, ki ga izda dolgaajoči zavod in ki mora vsebovati ves promet na podlagi tega računa od 3. nov. 1918. do 31. decembra 1923.

Novi registrski uradi

se bodo ustanovili v Istri v Buzetu, Bujah in Motovunu.

Zaveden rojak.

Iz Čepovana smo prejeli dopisnico z besedilom: «Do sedaj sem vaš list le tu pa tam čital; vsaki krat me je močno razveselil. Zatorej mi ga pošljajte. Na denarni nakaznici sem vam zapisal se štiri naročnike, zanaprej vam bom še ude nabiral; zakaj «Mali list» mora ugajati vsaki slovenski hiši. List je zares za ljudstvo; on odkriva vse krivice, ki nas tarejo narodno in ljudsko. Dragi «Mali list»! Le odkrivaj naprej grehote mogotcev in velekapitala. In prinašaj še naprej kaj zanimivega od vzhoda in od Rusije, kamor nas zavodne Slovence vleče srce...»

Francoska umira.

Leta 1923. se je rodilo na Francoskem 12.456 otrok manj ko leta 1922. In leta 1922. pa 1631 otrok manj ko leta 1921. Glavni vzrok je nova morala. Pri nas se dela tudi slična propaganda. Ali ne služijo v isti namen inserati našega dnevnika, ki priporočajo dve babici, ki sprejemata na dom noseče pod strogo tajnostjo?

BOJ KAPITALIZMU

so proglasili ruski boljševiki že takrat, kadar so sklenili, da morajo odstavi ruskega carja. Carstvo je bilo protiljudsko. Res je, da so naši voditelji carja hvalili, carstvo poveljevali, toda pogledjmo, kaj je bilo na tem? Carska hiša je posedovala zemljo, ki je bila tako velika, kakor je celokupna italijanska država, kjer živi 38 milijonov oseb. Dočim so imeli carji to ogromno zemljo neobdelano, so milijoni ljudi gladovali. Ali je bilo to prav? Ali ni torej pravilno, da so vrgli grdo narodnjakarsko kapitalistično bando in so zemljo razdelili med revne kmete?

So bankam menjali denar,
11 milijonov dali so jim v dar,
privatnike pustili so v nemar,
pogine naj vsak revni gospodar.
MIHEC:
JAKEC: Bankir ji zmagal kot slepar,
in kmet le spodaj je vsekdár.

ODPRAVITE VIZUM!

Vizum na potni list je žalostna zapuščina vojne. Borba za odpravo vizuma se vrši že leta, toda vlade in njihovi podrepaniki držijo se trdno. Dva razloga, pravijo vlade, govore za vizum: prvi nosijo vizumi lepe dohodke, drugi se z zabrano vstopa v državo bolj gotovo ohrani notranji mir v državah, ki se na ta način obvarujejo nevarnih elementov. Prva vlada, ki se je izrekla za odpravo vizuma na potni list, je češka. Prvi minister je dejal, da Češka odpravi vizum, ako to store vse druge države. Pa nočejo! — Zakaj bi se ne odpravil vizum med prijateljskimi državami? Zdej, ko se je vršila «ohčet» med Italijanom in Jugoslavijo na Reki, ko so se poljubovali in sklenili prijateljstvo, zakaj bi se še nadalje oviral promet? Ali ni vizum oviranje trgovine? Ali ne pomeni vizum pravo muko za tisoče oseb, ki so po družinskih vezeh združeni z osebami, ki prebivajo onstran ali tostran meje?

Mohorjeva družba v Gorici.

Zakaj? Ker mora biti tako podjetje last večjega kroga oseb, tako da je podjetje za vedno zagotovljeno narodu, ne pa last dveh oseb; danes vemo, kako gredo posestva prelahko v tuje roke. Ko je 360 narodnih oseb prosilo, naj preide «Matica» v last zastopnikov naroda, so to odklonili. — Zakaj pa ne celovška družba, zakaj nova družba v Gorici? Jeseni 1923. je sklenila stara Mohorjeva družba, da bo odslej pisala v patriotičnem duhu, da bo vzgajala Slovence v Jugoslaviji v državnem duhu. Te knjige pa bodo nam Primorcem nedostopne. Največje organizacije so po resnem premišljevanju priporočale ustanovitev Goriske Mohorjeve družbe.

ODVETNIŠKE TAKSE IN NAŠE LJUDSTVO.

S Krasa nam pišejo:

«Pod prejšnjo vlado ni bilo treba toliko hoditi k odvetnikom. Zakoni so bili jasni in si bil sam svoj advokat v mnogih rečeh, za katere se danes moraj obrniti v mesto. Toda odvetniške takse so danes strašanske, naravnost grozne. 300, 500 lir ti gre ko da bi upihnil. Ena prošnja, ena pot, dva pečata, en podpis, pa je tisoč lir. Saj moramo privoščiti vsakemu človeku zaslužek, toda kar je preveč, je preveč. To željo sem zadnjič razodel nekemu odvetniku, ki pa mi je odgovoril, da so tarife že določene po odvetniški organizaciji. Je že prav, toda ali bi se ne našel odvetnik naše krvi, da bi skušal v organizaciji tarife vsaj nekoliko spremeniti? In ne bi mogli naši slov. odvetniki vsaj za naše ljudi nekoliko znižati tarife?» Odgovor bomo rade volje priobčili.

Naš podlistek.

Gospod Filip Mersnik nas vodi v najslavnejše čase fare v Hrušici, ki je tedaj imela veliko večji obseg kot dandanes. Za župnika je bil takrat grof Julij Boštjan Julianis, ki je imel pravico do škofovske kape; v Hrušici je bil od l. 1714. do l. 1731. Takrat so bili v tej fari kaplani: Franc Jozef baron Raab, Jozef Slokovec in Filip Mersnik, o katerem govori naša zgodba. Mersnik je bil doma iz Podbez v Istri in je imel svojo novo mašo na podbezko opasilo 1717. leta. Podlistek bo zanimal Istrane in vse Brkine.

Za trden sporazum.

Kakor znano, so vsi slovenski dnevniki pisali proti laško-jugoslovanskemu sporazumu za Reko. Samo dva sta pisala navdušeno za sporazum: radikalni dnevnik v Ljubljani in tržaški dnevnik Edinost. Vsi drugi pa proti. Proti tem listom se je postavil odvetnik g. dr. Vratovič, ki piše v Edinosti tole: «Nam (Primorcem) prinese ta sporazum v po-

litičnem in gospodarskem pogledu mnogo dobrot. Radi tega moramo sporazum pozdraviti. Hujskanje proti sporazumu mogoče koristiti strankam, ne koristi pa nam (Primorcem)».

Gospod dr. Vratovič se torej veseli zaradi sporazuma, ker ta sporazum je ali pa se bo rodil dobre uspehe v političnem in gospodarskem oziru.

Za dekleta.

Dekliško vzgojevališče Marijin dom v Kočevju pod vodstvom usmiljenih sester sprejema vsak čas deklice, ki se hočejo učiti šivanja in drugih ročnih del. Mesečina znaša Din. 400, za katero dobe gojenke vso oskrbo v zavodu. V zavodu poučujejo tudi nemščino, francoščino, stenografijo, strojepisje, glasovir in citre, za katere predmete pa se plača posebej po dogovoru.

PRIPOROČILO.

Kar najtopleje priporočamo vsem naročnikom in čitateljem domačo tvrdo EFREM MOZETIČ, Orehovlje -- Miren.

Izseljevanje v Brazilijo

Trst, 12. februarja.

Z ozirom nato, da se opaža v zadnjem času gibanje za izseljevanje, je treba, da se naše ljudstvo poučuje o zemljah, kamor se hoče izseliti. «Mali list» je dobro popisal skoro vse izseljeniške dežele in treba je, da se popisi le nekoliko izpopolnijo. Vse ljudi, ki gredo po raznih obljubah v Brazilijo, se ustanovijo običajno na kavinih plantažah v deželi S. Paulo, kjer opravljajo pri ondotnih veleposestnikih, ki jim pravijo „fazendeiro“, za naše razmere silovito težko delo.

Delovna pogodba

je približno (ponekod boljša, ponekod slabša) sledeča. **Prva točka:** Veleposestnik je dolžan zagotoviti kolonistu dovoz od najbližje železniške postaje do «fazende» (posestvo), zagotoviti stanovanje, krmo za živino, kar odvisi od števila prejetih kavinih drevesc, ter gotovo površino plantaže (zemlja, zasajena s kavinimi stebeljci ali mladikami). **Druga točka:** Kolonist mora dobljena stebelca gojiti in zasaditi nova, ako prva usahnejo. Kolonist je dolžan kositi travnike, enkrat na leto popravljati pot, ki pelje do glavne železniške postaje, gasiti morebitne požare v gozdu, hiši itd., in sicer v času in na način, kakor ga določi veleposestnik ali fazendeiro ali njegov upravitelj. Ako kolonist zamudi ali opusti kako svojo nalogo, jo da gospodar izvršiti na stroške kolonista. **Tretja točka:** Fazendeiro je dolžan skrbeti za potrebno hrano samo nanovo došlemu kolonistu. **Četrta točka:** Pogodbo smesta razveljaviti obe stranki; fazendeiro, ako je kolonist trajno bolan, len, nemaren, pijanec, nepokoren in ako ne vrši svojih dolžnosti. Kolonist sme pogodbo razveljaviti, ako čuti, da je za tisto delo nespособen, ako fazendeiro ali njegov upravitelj z njim slabo ravna, ako fazendeiro krši pogodbo. Ako gospodar brez razloga odslovi kolona, mu mora izplačati dvakratno plačilo, dogovorjeno za gojitev stebel. Za gojitev 1000 stebel dobi kolon 150 milrajsov (250 lir). Za čiščenje 1000 stebel kava dobi kolon 20 milrajsov. Za 50 litrov žete kave dobi pol milrajša. Za vsak delovni dan brez hrane dobi 2½ milrajša. Plača je torej dobra.

Kakšno pa je življenje?

Spati je treba na goli, trdi zemlji, v kolibah ni stropa, niti oken. Treba je živeti skupno z govedom in prašiči. Hrana je redno bob in neke vrste pražen močnik (farina). Tako nizko življenje morajo prenašati samo ljudje, ki niso niti na najnižji stopinji civilizacije. Dasi naš človek ni razvajan, vendar ne bi mogel prenašati takega življenja na kavinih plantažah.

Zakoni in naredbe, ki jih je sicer res mnogo, so tako elastični, da se dajo dolmačiti v korist gospodarjev, v škodo kolonistov.

Kaj pa z zdravjem na plantažah?

Ze samo spavanje na golih tleh izpostavlja človeka raznim nevarnostim. Je neka vrsta žuželk, ki povzročajo bolezn. Kar se tiče rumene mrzlice, so razmere danes urejene. Odkrili so namreč klico — povzročiteljico te mrzlice in s pomočjo Rockefellerja, ki je dal na razpolago 18 milijonov dolarjev, so popolnoma ozdravili pokrajine, ki so bile okužene.

Zaključne besede.

Dela ne manjka na brazilskih plantažah, toda razmere so take, da je to delo združeno z največjimi težavami za naše ljudstvo, ki je kulturno.

Orožnik in plačilo.

(Nadaljujemo poročilo orožnika-naročnika. Glej št. 4. «Malega lista».)

Službeni pravilnik pri orožnikih jasno pravi, da ne sme orožnik nikogar pretepati, ne sme pa tudi sprejeti nobenega plačila za delo, ki ga je izvršil po svoji dolžnosti. Je pa slučaj, da ima policijski agent pravico do odškodnine. Kdaj? Ako je zasebno vabljen, da na primer gre na kako prireditve, da varuje red, ako je vabljen, da koga spremlja po kakšni bolj nevarni poti. Toda odškodnina je v teh slučajih že določena po postavi; v nobenem drugem slučaju pa agent ne sme denarja ne zahtevati ne sprejeti. Toliko v odgovor na vprašanje v članku «Prepovedana nočna pot iz Matenje vasi v Lozice». (Orožnik, ki je ostal zvest sin svojega ljudstva).

Kotiček za smeh.

Pismonoši ni po velji, da se je «Mali list» tako razširil, ker ima on s tem precej opraviti. Nekoč dostavi kmetovalcu «Mali list» in istočasno tudi neko pošiljatev z laško vsebino. Na to kmetovalec: «Ali ste se komu drugemu prinesli kaj takega?» Pismonoša: «To je moja stvar». Kmetovalec: «Prosim, raztolmačite mi, kaj mi tukaj pišejo, ker znate laško!» Pismonoša: «Jaz doma jam». — Ko pa bi mu ponudili lonec terana, bi menda ne rekel: «Jaz doma pijem.»

Ni znal tajiti. Jakobu so bile obrane breskve. «Gašper, jih je pokradel», — tako so govorili po vasi. Rekli so mu nekoč celo naravnost: «Le ti si kradel breskve in nihče drugi. «Ni res» — se odreže Gašper — «saj me ni nihče videl, ker je bila tema in je padal dež.»

Pri pojedini. Nekoč sta bila povabljena na pojedino oče in sin. Sin je bil nekoliko slaboumen. Po poti k sorodnikom, kjer se je imela vršiti pojedina, ga oče poučuje, kako se ima obnašati med

gosti in mu prigovarja: «Glej, da boš odgovarjal gostom samo kadar boš vprašan, da ne bodo spoznali, da si neumen.» Sedla sta z drugimi povabljenici k mizi. Začne se razgovorjanje in sin odgovarja le «da» in «ne». Njemu na-

sproti sta sedeli dve gospodični, ki se jima je zdelo njegovo odgovarjanje nekaj nenavadnega in sta si pošepetali: «Ta fant je menda malo neumen». Sin pa to sliši, se obrne k očetu in reče: «Oče! Že vedó».

Zakaj je slabo v novih državah

1. Boben je zapel, družina je šla na «kant»!

Kadar gre stara hiša, staro gospodarstvo na dražbo, mora družina narazen. Starejši se postavijo na lastne noge; s podedovano omaro, posteljo, kuhalnico, loncem, kozico in zlico si postavijo svojo domačijo ali pa se kam priženijo, druge pa, zlasti slabše in mlajše, zadene žalostna usoda. Varuh jih sploh ne vpraša po željah, marveč jih kratkotalo da kakšni družini na «košto».

Taka družina, ki je šla na dražbo, se mi zdi stara Avstrija. Njena varuhinja, gospa «Antanta» ali «Zveza narodov», jo je dela koncem 1918. na dražbo. Starejši bubci niso čakali doma, ampak so bežali in so si postavili lastno gospodarstvo, to so bili Čeh, Poljak in Oger. Četrti bubeč, Rumun, je ondi ostal. Peti brat, Hrvat, je stopil v staro srbsko hišo in se je ondi oženil. Najhujše se je zgodilo z maloletnim Slovincem. Ta je dejal, da bo že sam storil, kar se mu bo zdelo (bolj učeni pravijo, da je zahteval samoodločbo). Da bi ne bil nikdar tega storil! Varuhinja «Antanta» se je razjezila ter se ga je lotila tako pretepati, da mu je — ponesreči ali drugače — odbila desno roko. Reveza so pustili en čas na cedilu; na to so ga nesli v bolnišnico, tja nekam v Rapal, kjer so zdravniki izjavili, da je položaj zelo nevaren; desnico so mu odžagali, tako da je ostala tukaj, njega pa so prepeljali onstran Alp, kjer je na oskrbi pri bratih Hrvat in Srbu.

Čisto umljivo je, da nova gospodarstva ne uspevajo še dobro. Kako neki? Avstrijska kmetija je bila enotna in je bila smotno urejena. Zdaj pa je precej narobe. Eden je dobil vinograde, pa nima travnikov ne polja, drugi ima dosti polja, pa mu manjka orodje, tretji nima ne travnika, ne gozda, ne polja, ne vinograda: samo pohištvo mu je ostalo, gvant in lonci v kuhinji. Tako

so včasih vsi v zadregi. Oni dan so hoteli napraviti bleke za kosilo. Pa kako, eden ima moko, drugi desko za testó, tretji pa valjar. Zato bo treba čakati, da si vse hiše opomorejo, da si nabavijo vsega, kar potrebujejo za hišo, hlev in grunt. Potem pa se bodo lahko postavili!

2. Voz so v blato zapeljali. Kdo ga bo rešil?

V moji brkinski vasi se je zgodilo. Kmet je vozil s konjčim drva. Pot je bila od nalivov blatna, do gleznjev smo stopali v blato. Preden se je pot prevahala, je voz zasel nekoliko na desno v globoko blato in ni mogel več vkreber. Hi! Hi! Hi! Ni šlo. Porivalo je staro in mlado, voznik je na zadnjo provinco revnega kljuseta dal z bičem telegrafično nakazilo, a vse zaman. Pa pristopi neki junaški Brkin, ki je ravno mimo šel. Seže s svojimi rokami v naprek, nastavi hrbet, privzdigne, voz zahreši — hopla! — voz se premakne in gre.

Takemu vozu je podobna sedanja Avstrija. Od 1918. je slo vedno slabše in 1921. je zagazila v blato, iz katerega ni mogla ven. Krona je bliskovito padala, tako da je že vsak dunajski tezak služil milijarde. Vse je odpovedalo, vlade so se menjale. Ni šlo. Pa se je našel mož korenjak, dunajski kanonik Seipel. Vzel je vajeti v roke in v kratkem je avstrijski voz tako zguncal, da je prišel v čisto pravi tek. Resnica je, da je danes avstrijska krona najbolj ustaljen denar v vsej Evropi. In to daje moč. Zakaj trgovina in obrt ne uspeva, ako se vrednost denarja menjuje.

Kakor pa sem že gori dejal, je nova avstrijska hiša tudi v stiskah; nima vsega, kar mora imeti samostojno gospodarstvo. Še nekaj desetletij bo preteklo, da pridejo vsa nova gospodarstva, ki so nastala po razkovanju avstrijskega cesarstva, do rednih in zdravih razmer. (F. K.).

Naši vojni invalidi.

Usmiljenja vredni slučaj! So invalidi, ki so zgubili v vojni svoje najboljše moči, ki so prišli iz jarkov fizično ugonobljeni, ki niso se prejeli invalidnine; so pa invalidi, ki so zgubili levi mezinec, pa dobivajo sto in več lir pokojnine. So možje, družinski očetje s 3 ali 4 otroci, brez hiše, brez premoženja, včasih brez službe. Kje je pravica? In posledica te krivice je, da smrt kosil med vrstami teh pozabljenec, ki nimajo sredstev za zdravnika ne za zdravilo ne za tečnejšo hrano. Ti nesrečneži čutijo, da so zapuščeni od vsega sveta, da zanje ni več pomoči. Kakšni občutki morajo obhajati takega invalida? Zakaj sem se boril, zakaj sem prebadal druge ljudi, mogoče družinske očete, ki so bili v drugi vojaški obleki? Ali je plačilo za moje žrtev sedanja moja revščina, beda in moj obup? (Vojni invalid).

Veliki ogenj v Divači pred 237 leti.

Dne 16. februarja 1687. Bilo je na prvo pošno nedeljo, dve uri pred dnevom, med 4. in 5. uro zjutraj. Vozniki so peljali iz Trsta čez Lokev laški smodnik. Bilo ga je 24 centov. V Divačo so prišli pozno v noč. Nato so izpregli in šli vsi počivat. Na vse zgodaj so vstali in vpregli. Eden voznikov je zapazil, da ena posoda pušča smodnik. Vstopi v hišo, vzame gorečo baklo, da bi se prepričal, kje pušča. Po nesreči je padla iskra od bakle na tla, kjer je bilo raztresenega nekaj smodnika. Trije poki so se za-

čuli in v kratkem je vsa vas bila v ognju.

Pri tem nepričakovanem požaru so zgubili življenje trije tuji vozniki; prvi, to je bil tisti, ki je baklo prinesel, je bil naravnost razdrobljen, dva sta šla v zrak, da se ni vedelo, kam sta izginila, le nekaj krp obleke so našli v bližini; zgoreli so tudi trije domačini; zelo močno opeklo se je osem voznikov; od teh sem videl dva jaz, ko sem tisto jutro jahal iz Razdrtega proti Školju; videl sem, kako so jima vsi prsti odgoreli. Dva para volov je popolnoma zgorelo, trije tuji volovi so bili silno poškodovani; tri druge vole je kamenje, ki se je od zidu raztreščilo, kar na mestu ubilo.

Ko se je smodnik vžgal, je vse hišne strehe, ki so bile slamnate, vzdignilo; ogenj in smodnik sta se raznesla po sobah in kuhinjah, tako da so začele vse hiše od znotraj goreti.

Napol prismojen človek je prišel dan poprej, to je v soboto, v Divačo, k neki ženi, rojeni v Divači, a poročeni v Trst, (ki pa je bila prišla za nekaj dni domov), in je ženi takole govoril: «Ti neumna žena, čemu si sem prišla? Kaj delaš tukaj? Zakaj ne greš v Trst? Ali ne vaš, da bo jutri Divača vsa v ognju?» Tako je opisal Valvazor divaški požar.

ISKRICE.

Človek je edino po delu človek; zato bodi blagoslovljen, kdor je našel delo. Naj ne pričakuje nikakega drugega blagoslova.
Carlyle.

Zbor zaupnikov goriške dežele

V ponedeljek se je vršil v Gorici zbor zaupnikov goriške dežele. Zastopane so bile skoro vse občine. Videli smo zaupnike iz bovškega, tolimskega, cerkljanskega, idrijskega okraja, iz baške in soške doline, iz Brd, z banjske planote, iz goriške okolice, iz gorenje, srednje in dolnje vipavske doline ter s. Krasa, bila sta dva zastopnika iz Devina. Kako lep prizor, ko so se zbrali zaupniki izpod Triglava do Jadranskega morja. Zaupniki Kanalske doline na Koroškem so poslali svoj pozdrav ter dali nekatere koristne migljaje za volitve. Zbor je bil zanimiv tudi po svoji demokratični sestavi; večina kmečkega stanu, kakor to odgovarja naši deželi. Zbor je otvoril predsednik dr. Engelbert Besednjak, ki je v vznešenem govoru orisal delovanje društva, s čemer se bomo drugič bavili. Po govoru dr. Besednjaka je povzel heseo bivši poslanec g. Virgilij Seek.

Goriško in tržaško društvo.

«Slavni zbor! Po izvajanju našega predsednika, ki je orisal pozitivno delo pol. društva, kar je izzvalo vase burno odobravanje, mi pripade naloga, da opišem razmerje med tržaškim in goriškim društvom od avstroogrškega poloma. Ta naloga je neprijetna, ker je združena s kritiko, toda potrebno je, da zaupniški zbor izreče svoje jasno mnenje o položaju. Leta 1920. so se na poziv političnega društva «Edinosti» v Trstu zbrali zastopniki vseh strank in stanov, da bi se združili v enotno politično društvo z enotnim programom, ker politično društvo «Edinost» v Trstu ni imelo nikdar od svojega početka nobenega programa. Vsled tega se je na podlagi nekaterih referatov, zlasti gospoda župnika Ivana Rejca, določil program, ki je v socialno gospodarskem pogledu težil za gospodarsko povzdigo revnih slojev našega naroda, v narodno jezikovnem oziru oznanjal najostrejšo borbo za ohranitev slovenskega značaja naše zemlje, v kulturnem oziru pa sprejel načela in moralo krščanstva. Izključeval pa se je klerikalizem kot nadvlada enega stanu, kar se je itak že bilo preživelo.

Pri nas smo navajeni, da ko se enkrat odločimo za program, ga nimamo samo za krinko ali za slavnostno paradu v gotovih dneh, ampak da ga zares udeležujemo. Program se mora izraziti v časopisih, v organizacijah, v vsem delovanju.

Udeleževanje programa

Prvi spori.

Dekler se je program sprejel v besedah, so k temu vsi ploskali, ko pa je slo zato, da bi ga začeli izvajati, smo tisti, ki smo se hoteli programa držati, takoj začutili odpor od strani tako zva-

nih tržaških krogov. Proti ustanavljanju zadrug so se — kakor pred šestdesetimi leti vaški oderuhi proti domačim posejilnicam — dvignili narodni veletrgovci in so začeli boj. Ti veletrgovci pa so bili prijatelji tržaškega političnega društva. To nasprotstvo se je očitovalo dan na dan. Neki narodni veletržec je dejal tedanjemu glavnemu uredniku «Edinosti», da se bodo oni (narodni veletržci) zbrali in z večmilijonskim kapitalom ubili naše zadruge. In kedaj ste čuli, da bi bilo tržaško društvo pogledalo na prvo sprejeto načelo, to je gospodarsko povzdigo revnih slojev in da bi v smislu programa začelo boj zoper bogatine? Kako naj bi to storili, ko so ti bogatini njih prijatelji, kako naj bi to storili, ko je imela Jadranska banka več sto deležev pri «Edinosti»? Kako naj bi se tržaški voditelji dvignili zoper gospodarsko izkoriščanje, ko so kapitalistično buržoazno vzgojeni? Ne moremo reči, da niso delali za ljudstvo, toda vselej in samo tedaj in tako, v kolikor se to delo ni krizalo z interesi bogatinov.

Vprašanje kolonstva.

Posebno oster pa je bil spor glede kolonstva. Narodno gospodarska znanost uči, da je kolonstvo za celokupno človeštvo dandanes škodljiva ustanova toliko v moralnem kakor v gospodarskem oziru. Samostojen kmet je moralno višji od kolona in tudi zemlja se obdeluje najboljše, ako je tisti, ki jo obdeluje, tudi gospodar zemlje. Grofovsko kolonstvo je torej škodljivo. Po programu, bi bilo moralo društvo zavzeti jasno stališče, in to v prilog kolona proti veleposestniku. To pa tudi iz zgolj jezikovno-narodnega stališča. Znano je, kako so posestniki, oz. njihovi upravitelji kolone, da bi ne stavili novih zahtev po zboljšanju njihovega socialnega položaja, plašili s pretinjo: Ako ne boste tihi, vas izženemo in pokličemo Italijane, ki bodo radi delali. Ti narodni veleposestniki se torej niso plašili zapoditi slovensko brisko ljudstvo z njegove rodne zemlje. Po programu bi moralo društvo zavzeti jasno stališče. Tega pa nikdar ni hotelo. Interpelacijo sem stavil na društveni odbor, toda odgovora so se v Trstu branili. Zakaj? Ker so bili v Brdih opore tržaških voditeljev slovenski veleposestniki. Kakor je društvo lomilo svoj program v prvi točki, istotako je to delalo v tretji, ker je ustanavljalo organizacije, katerih duh je bil in je v očitnem nasprotstvu s programom. V tem je tičal globoki spor med tržaškimi voditelji in med nami, ki smo bili prežeti soc.

duha in smo hoteli, da bi se program udeleževal. Tržačani so bili sprajeli program le radi lepšega, nam pa je bil program resnica in življenje. Umljivo je, da se je vez vedno bolj rahljala.

Zakaj se nismo takoj razšli?

Logika bi tirjala, da bi se po teh prvih poskusih skupnega bivanja pod isto politično streho razšli; to pa se ni zgodilo. Zakaj ne? Ker so buržoazni gosposdije v Trstu imeli v svojih rokah najvplivnejši list «Edinost», v katerem so dan na dan vprizarjali bobneči ogenj o slogi, o mili edinosti; te fraze so bile silovito mamljive, da so begale naše ljudstvo in premamile večino naše inteligence.

Ločili se nismo tudi zato, ker smo upali, da bodo vsaj razsodnejše osebe tržaškega izobraženstva spregledale, da je boj, ki ga oni vodijo, le deloma naroden, in da edinole program, ki smo ga bili skupno sprejeli, obsega zares celokupno naše narodno življenje. Tržaška buržoazija pa se je bala zamere pri svojih kapitalističnih prijateljih in je ostala zvesta svojemu stališču.

Kaj tedaj?

Edino pravilno bi bilo, da bi se postano ločili, eden na levo, drugi na desno, oni brez programa, mi s programom, v dve stranki in da bi vsak ločeno delal, skupno pa bi šli v boj za načelo, ki nam je edino še skupno ostalo, to je v borbo za ohranitev narodnosti in jezika.

Zgodovina nas uči.

Žal da nismo že 1919. začeli delovati na podlagi izkušenj, ki so jih imeli s Trstom Istrani in Goričani že davno pred vojno. Dr. Anton Gregorič, ki spada brez dvoma med prve narodne delavce na Primorskem, je po vojni prerokoval, da ne bo mogoče trajno skupno s Trstom orati, zakaj tržaška želja in pohlep po hegemoniji sta že od začetka izključevali soodločevanje Goričanov v narodni politiki, kar pa je bilo vselej v veliko škodo goriškega narodnega gospodarstva. Te skušnje so imeli stari goriski borci že več desetletij pred vojno in zato so se morali ločiti od Trsta. Kar so skušali Goričani, to se je dogodilo tudi Istranom. Tudi Istrani so bili združeni s Trstom v eni organizaciji, toda tudi nad nje je prišla ura bridkih izkušenj. Veliki narodni delavec dr. Trinajstič se je čutil primoranega, da se je ločil od Trsta ter je osnoval «Politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri». V velikih istrskih boriteljih je živel želja, da bi čim več koristili svojem ubogemu narodu, zato pa so morali delati samostojno in ne pod mačehov-

sko oskrbo tržaške buržoazije; kadar pa je slo za skupne narodne interese, tedaj so bili vselej pripravljeni, da so šli s Trstom skupno v boj. Dr. Matko Laginja, oče tužna Istre, čigar ime bo vedno blestelo v zgodovini istrskega naroda, me je večkrat pazljivo poslušal, ko sem mu pripovedoval o težavah, ki jih imamo s Trstom. Častitljivi in silvolasi Laginja mi je ponavljal: «Sinko moj, jaz te dobro razumem, tudi jaz imam svoje izkušnje». Ako smo težili za tem, da se odcepimo od tržaške gosposode, smo imeli pred očmi vselej korist našega ljudstva na Goriškem kakor tudi korist celokupnega našega naroda v Italiji.

Naša dolžnost je bila, da smo se osamosvojili od tržaške gosposode in to smo storili predlanskim. Istra tudi ni mogla drugače in tako so Istrani nanovo oživeli staro «Politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri», pod čigar okriljem se zbira naš narod v Istri.

Kamaleonstvo.

Neki tržaški Slovenec je rekel pred nedolгим časom, da je «Edinost» najbolj kamaleonski slovenski list vseh slovenskih dežel. In to je istina. Kar velja za list, velja tudi za tržaško društvo. Kdor ne čita pazljivo in umno lista, se tega sploh ne zaveda. Konkretna dejstva bodo najboljši dokazi za mojo trditve.

Leta 1920. smo vsi Slovani v Italiji sprejeli enoten program. Tudi Edinost ga je odobrila. Z besedo, samo z besedo. Zakaj v praksi ga ni marala nikdar izvajati. Novi odbor goriškega političnega društva, ki je sprejel vodstvo lansko jesen, je v svojem prvem manifestu na javnost nanovo proglasil program iz 1920., ter ga jel dosledno tudi izvajati. Nekaj dni zatem je tržaška Edinost celotni program priobčila in pristavila je, da se s programom povsem strinja. Ko pa je tržaško pol. društvo letos (menda sredi januarja) objavilo v listu oklic za strnitev v edinstveno fronto, ste lahko črno na belem brali, da je tržaško društvo goriški program, s katerim se je par mesecev prej strinjalo, sedaj obsodilo.

Da se obnaša društvo in list Edinost prav kakor močerad, ki spreminjajo svojo barvo, se prepričate tudi iz tega dejstva. Nestetokrat ste čitali v dnevniku, kjer se je izražala želja za ustanovitve «Narodnega sveta». Vsak čitatelj Edinosti je bil prepričan, da so tržaški gosposdije kdo ve kako gorki zagovorniki Narodnega sveta. V resnici pa je stvar čisto drugačna. Sam dr. Wilian je ob najbolj slovesnih trenutkih izjavljal, da Tržačani načeloma nočejo

PODLISTEK

Gospod Filip Meršnik

(Odlomek zgodovinske povesti.)

Napisal Jaka S.

I.

Apostolski protonotar, častni kanonik, dekan in župnik cesarske fare sv. Krševana v Hrušici, grof Julij Julianis je sedel v pisarni in narekoval pisma svojemu kaplanu, mlademu gospodu Frančišku Jozefu, sinu barona Raaba iz brezovske graščine. Mladi duhovnik je z urno roko vodil ostro prirezano gosje pero po raskavem papirju.

Duhovna gospoda zmotijo težki koraki po kamenitem tlaku v veži. Nato nerodno trkanje; v sobo stopi star mož, oblečen v prtene kratke hlače z brezrokavnikom čez rame, ponižno sname svojo kučmo in se globoko prikloni:

«Hvaljen Bog!»

«Hvaljen na večne čase! No, kaj pa Vi, oče Meršnik!», odzdravi prijazno župnik.

V zadregi vrti kmetič kučmo v rokah, se odkajlja in začne: «Vidite, milostljivi gospod, slab sem jaz, tudi moja žena Urška je slabotna in ne more več kot bi rada; no, saj je že v šestdesetem. Kdaj bi se radi oženili našega Stefana, pa je šele včeraj dala gosposka v Novem gradu dovoljenje. Pa mi ni dal miru Stefan, da sem moral priti prositi, če bi nam prihodnji teden že mogli zvezati Stefana in Režiko Bebovo; naj imata ona dva svoje veselje, midva z Urško pa počitek in kot.»

Veselo je župnik pomeziknil kaplanu, Meršnikovemu očetu pa povedal tako: «Ej, oče, oklicana sta bila vaša dva brez zadržka, gospod novograjski je podpisal papirje — poroke pa še ne bo. Na pustim jaz!»

Ponizno je poprosil Podbežec: «Saj Vam je vse znano, kako je pri nas; vidite, da je treba gospodinje; naj se poročita, da pride spet hiša v red!»

«Bosta se poročila, pa bo treba počakati par tednov», odgovarja župnik. «Imela bosta pa tako poroko, da je se ni bilo v Istri.»

Začudeno gleda Meršnik župnika. Kaj hoče gospod povedati s temi besedami?

Medtem poda kaplan župniku veliko pismo; župnik ga odpre in reče kmetiču: «Sedite, vesele novice boste čuli. To pismo od milostljivega gospoda škofa vam jih prinaša. — Stefanova poroka bo v nedeljo tri tedne na podbežko opasilo; poroka bo v Podbezah pri sv. Mariji Magdaleni, poročal bo pa — vaš sin Filip, ki bo ta dan imel doma novo mašo!»

Začudeno je pogledal starček, nevarno zmajal s sivo glavo: «Bogve kdaj bo naš Filip dovršil! Saj se glasu nimamo nič več o njem!»

Župnik je pa prečital skofovsko pismo in razložil srečnemu očetu, da je njegov sin Filip pred petimi leti dovršil svoje učenje v Padovi, tam, kjer je grob sv. Antona Čudodelnega in se nato podal v Rim, kjer se je izsolal za duhovnika po papeževi dobroti in milosti v zavodu za rimske plemiče; da se je te dni vrnil čez Videm v Trst, kjer ga milostni gospod škof posveti za mašnika prihodnjo nedeljo, da se do praznika sv. Ma-

rije Magdalene vrne domov in da bo prvič maševal v domači cerkvi; pri tej priliki naj tudi poroči svojega brata, da bo večji praznik...

Za ubogega kmeta-tlačana preveč sreče: isti dan poroka in nova maša! Saj od javorskega gospoda Ljubica Martina ni bilo nobenega novomasnika več v celi fari! — Popolnoma ga je prevzela ta sreča: sam ni vedel, sam ni znal, kako se je poslovil od gospodov v župnišču, kako in kdaj je prišel domov. Njegova novica pa je razveselila celo vas, kaj pravim celo vas, celo okolico! Vse se je veselilo, le Režiki so zavidale tovarišice tako imenitno poroko.

Mati Meršnikova se je v svoji sreči čisto pomladila, a se je tudi morala, da je bila koš vsem pripravam: za sina novomasnika in za sina ženina! Dobre sosedo so ji pomagale z darovi, z navsveti in delom.

V par dneh je bil Lumpov mlin zasut s pšenico, pa tudi Zalič pod Harijami in celo Mohor in Torek pod Javorji so imeli dosti dela; vso pšenico je bilo treba zmlati na beli kamen.

Narodnega sveta (čujte, čujte!) in da četudi bi se v sili ustanovil, da se bo on boril proti njemu toliko časa, dokler se ne zruši in se ne vzpostavi enotno tržaško društvo (začudenje). Navzlic temu pa se je Edinost tudi kasneje izjavljala za Narodni svet. Na obnem zboru tržaške Edinosti, ki se je vršil dan pred Silvestrovem 1923., so se gospodje izrekli proti Narodnemu svetu. In da to ni so močerad, kamaleoni?

Nadalje je govoril g. Šček o zlorabljanju besede sloga ter je v glavnem navedel zgled, kako je v neki občini naroden župan vodil aprovizacijo ter pri tem očitno po krivici bogatel. Ko so občinski starašine tirjali neka pojasnila in se glasili h kritiki, tedaj je župan v seji vpil: «Sloga, mir! Kaj bi se pripravili!» Starasine pa so dejali: «Je že res sloga, mi smo za sloga, toda ne za tako sloga, kakoršno vi hočete».

Sloga obstoji v kooperaciji (sodelovanju) vseh obstoječih organizacij potom Narodnega sveta, ne pa v tem, kar dela Edinost, da vodi boj zoper eksistenčno istrske in zlasti goriške organizacije.

O krivi slogi

Je dejal g. Šček: naravnost nora je misel, naj bi vsi Slovani mislili in delali tako, kakor misli slučajno en tržaški Slovenec, pa naj si bo to še tako častljiv človek in magari predestinirani in dosmrtni predsednik tržaškega društva. Kdor snuje svojo organizacijo po svojem kopitu, a sistematično proglašuje vse druge, četudi so kvalitativno in kvantitativno boljše, za škodljive, nenarodne, razkolniške, ta dela silo slovenski narodni kulturi. Ker pa je naš narod kulturno, je gospodarsko in socialno diferenciran in dušiti ta naravni razvoj, se pravi dušiti njegovo kulturo.

V čem obstoji prava sloga?

Naše politične organizacije naj se svobodno razvijajo, popolnoma prosto po svojih socialnih, gospodarskih in drugih načelih, Narodni svet pa naj se ustanovi kot vrhovna narodna inštanca. Edino tam, ko gre za skupno stvar, to je za obrambo naše narodnosti, tam moramo absolutno složno nastopati. Ko gre za obrambo naših jezikovnonarodnih pravic, ko gre za našo šolo, za naš jezik, za slovenski značaj naše zemlje, tedaj moramo prav vsi, brez razlike stanu ali načel nastopiti na isto bojno fronto zoper sovražnika. V nekaj tednih se nam bo nudila taka prilika, ko bo treba dokazati, da smo politično zrel narod. Pri državnozbornih volitvah se moramo strniti vsi, kar nas je, v edinstveno fronto, da bomo pred vsem svetom manifestirali svojo nezlomljivo voljo do svojega lastnega narodnega življenja. (buren, dolgo trajajoč aplavz).

Za danes smo spustili tisti del govora, ki se bavi z napadi na njegovo osebo in nekatera druga mesta, ki jih priobčimo prihodnjč. Zaupniški zbor je ob gromom-

vitem odobravanju izrazil g. Ščeku popolno zaupanje.

Priloge za volitve.

Poročal je društveni tajnik dr. Josip Bitežnik. Največje ogorčenje proti tržaškemu društvu je vzbudila vest, da so šli tržaški gospodje v Benetke, kjer so se pogovili z Nemci in napravili pismen pakt, in to ne da bi bili Istro in Gorico ne zraven povabili niti opozorili. Ko so govorili o kandidatih, je g. Šček vnaprej izjavil, da ne kandidira več. Dejal je, da če hočemo predložiti listo, za katero naj bi šli volilci z vsem ognjem v boj, je treba, da niso v listi iste osebe, ki so stale v ospredju sporov; to velja za Istro, za Trst in za Goriško. Zato on vnaprej odklanja kandidature. Zaupniki so eden za drugim izjavljali, da mora g. Šček absolutno kandidirati, ker da volilci le njega vsepovsod poznajo in da ni niti misliti na isto brez tega imena. Dva zaupnika sta izjavila, da če kandidira dr. Wilian, bo na Goriškem abstinenca velika, ker bo agnacijske sile opovedale. G. Šček: Daš zato je dobro, da se nekateri sami opovemo. Nato prebere g. Šček zelo zanimivo pismo, ki ga je poslal dr. Wilianu in v katerem mu je javil, da je sporočil društvu, da ne sprejme kandidature. Nato se nanovo oglašajo zaupniki za zaupnikom, zantevajoč Ščekovo kandidature. Celokupni zbor izbruhne v enodušno in silno manifestacijo za kandidature g. Ščka. Glede nositelja liste so zaupniki sklenili, da bodi toplot nosilec Gorican. In to zastran «pariteta struj», kakor je pisalo tržaško društvo. Prvi krat je bil nositelj liste Tržčan, drugičkrat mora biti Gorican in to iz teritorialnih in strujarskih ozirov, pa tudi iz stališča pravice do Goricanov, ki so dali zadnjič 40 tisoč, Tržčani pa le 30 tisoč glasov. Zbor je pooblastil odbor, da se v tej smeri pogaja s Trstom, zaključna beseda pa pade v pondeljek, ko se vrši zadnji zaupniški zbor pred volitvami.

Pismo iz Borjane.

Zivljenje in trpljenje naših Goricanov.

Uhog in reven narod smo! Pri nas živimo v revščini. Komaj pet mesecev se preživljamo od pridelkov. Tako je v naših hribih. Vse moramo na glavi nositi ali pa na plečih. Pozimi nosimo zelene čevlje, da stopamo 1, 2, 3 ure v hrib proti Stolu. Poleti pa kosimo bosi travo, ker znaša strmina 75 pr 100. Kdor ne spravi sena pred snegom v hlev, mu ga pa sneg spravi. Ljudje pri nas trpijo, kakor nikjer drugje. In kaj imajo na vse zadnje? Še davkov ne moremo plačevati. In nikjer nas ne poslušajo! Imamo 12 km dolgo cesto, katere nam država ni sprejela med svoje, tako da jo moramo mi plačevati, akoravno je mi ne rabimo. Zasluzka ni, da bi mogli dolgeve plačati. Ako gremo po tej poti, kam pridemo v nekoliko letih?

cerkvi, videli so ga, ko je stopil nazaj na voz in ga je oblak cestnega prahu zakril njihovim očem.

Obrovci so čakali pri svoji cerkvi; tukaj se je mladi duhovnik poklonil materi Gospodovi in ji priporočil sebe in vse uboge duše, ki v tej slavni romarski cerkvi iščejo utehe. Po blagoslovu je ljudstvo navdušeno pozdravljalo gospoda Filipa Meršnika; daleč so odmevali ubrani zvonovi obrovski in pozdravljali rojaka.

Pod farno cerkvi je bil pa sprejem nad vse slovesen. Tu je mladi duhovnik objel svojo mater in svojega očeta, pozdravil brata in sorodnike in se zahvalil svojemu dobrotniku župniku hruševškemu. Farni mogočni zvonovi so prepevali, ljudstvo je hitelo v cerkev. Pred altarcem sv. Krševana je s krepkim glasom zapel gospod Filip: «Te Deum!» Orgle so donele, ljudstvo je pevalo, vsa fara se je veselila sreče rojakeve.

Stari Juren in stari Blažinkin pa sta modrovala iz cerkve grede, da obeta vsa postava Meršnikovega gospoda, da

Deseti brat v Brkinih.

Mlekarska pravda.

Slučajno me je zanesla pot v nedeljo na Pregarje. Bal sem se brkinske burje, ker pravijo, da ima tam gori mlade, pa moj strah je bil neopravičen, ker je bila zaspala nekje za Snežnikom. Bil je pravi pomladanski dan. Ustavil sem se v gostilni «na pošti», da kaj novega izvem. Ni vrag — sem si mislil — da ne bom kaj izvedel in izuhtal, ko se zbira tu ves brkinski svet. In res: komaj sem vstopil, sem zagledal družbo možakarjev, ki so bili strašno «robijati». Vedel sem, da so iz Brezovega brda, ker so govorili skozi nos kakor Francozi. Vpili so: «Nam grede Javorci kaj takega reči, da smo mi ti zadnji ljudje na svetu, in da naj si kupimo osla, da bomo tvorili mleko v mlekarno. To so rekli nam, nam Brezovcem!» Vpili so kot Jesihar, ko je pozdravil karabinerja, pa mu ta ni odzdravil: «Mi no ga paura de nišun, ne karabinerjev, ne finance, ne nobene hudiča nič!» — Čemu se tako razburjajo, si mislim. In izvedel sem, da jim Javorci ne dovolijo, da bi imeli svoj lasten voz iz Brezovega brda do Hrušice, češ: ako odpade brezovski voz, si prihrani mlekarna letno L 7000, brezovsko mleko bo pobiral javorski voznik v žlebu pod Javorjem in do tam se plača Brezovcem 10 stotink od litra, pa mirna Bosna. Muzikantjem slaba prede. Ker sem se naveličal poslušati, sem jo mahnil k cerkvi, in tam sem dobil Matička. Veste, Matiček je izvrsten godec, pa saj je tudi «ta slepi Joško» dober, Bog varuj, da bi rekel kaj čez njegovo čast. Ali takšen kot Matiček pa vendar ni in tudi ne bo. Matiček vam zna takšne narodne in okrogle, da bi plesal lačen in žejen. On vam zagode n. pr. tisto «Poskoči Marička, pogača gori», potem tisto «Tadrata kapučini», potem tisto «Saj si, ljubca, sama kriva» in če hočete tudi «Kol'kor kapljic, tol'ko let» pa Bog zna, koliko stajrisev valcerjev, snel-polk in spic-polk! Fokserot in če je potreba, tudi tango ali pa mošo. On mi je rekel, da so slabi časi, da nima svet denarja in da pritiska revščina na vseh koncih in krajih. On n. pr. da ni šel že bogve koliko časa

oo to dober in ljubeznjiv gospod za ljudi.

«Kaj ne bo dober, saj dobro pozna naše krize in težave; saj je do petnajstega leta tekal za kravami po gmajni in otepaj sirkov močnik», je menil Juren.

«Eh, prav deš», mu odgovori stari Jape Blažinkin, «če bi imeli mi take gospode za dušne pastirje, ki so od naših mater, potem ne bi bilo slabo. No, pa imamo za župnika grofa, za kaplana pa barona, ki komaj evangelije zna po naše povedati».

«No, hvala Bogu, saj je pa gospod Jože Slokovec zato prav naš človek in nam rad pomaga. Našega mladega Rejca je šel celo v graščino novograjsko zagovarjat», je hvalil oče Juren drugega kaplana...

V Podbezah so pa gospodinje že tisti dan začele kuhati štruklje, peči mlince in pogače in pripravljati vse potrebno za svoj veliki dan. (Dalje.)

Človek je rojen za delo in ptiš za letanje. — Sv. Pismo.

nikamor «špilat», da rajši krpa doma čevlje, ker za hoditi okoli je treba, da je človek čedno oblečen in «štiman», a kje se bo vzel denar za obleko v sedanjih časih, ko je komaj za sol, a za davke pa človek ne ve, kje bo vzel na posodo. Ravno sem mu hotel nekaj pripomniti, pa beseda mi je ostala v grlu. —

Pariska moda v Brkinih.

Proti cerkvi je stopicala lahnih korakov družba deklet ali pravzaprav finih gospodičen, oblečenih v dolge plašče, od zunaj obšite s fino kožuvinovino in z barzunastimi čepicami na glavah; na nogah fine lakaste šolnicke brez nogavic ali pa so bile takšne kot koza, zraven pa našminkane in napudrane kot «Madama Pompadour». Stopil sem hitro korak s poti in nehote privzdignil klobuk pred njimi. Ozrle so se ponosno kot princezinje okoli po fantih ki so siezali suhe vratove in se nuzali, ter jo mahnil v cerkev. Izprva sem mislil, da so Tržčanke, ki so prišle na obisk, pa izvedel sem, da so kmečke dekletne iz Tater. O ti mo, Bog sem si mislil, če bi se rade «vazele», so ti plašči in čepice od študentkij kaj slaba reklama zanje. Pridne roke ti bodo pomagale, da si boš dobila moža; pa nikar jih ne skrivaj v žep, da ti ne porčejo, da nisi fina, če so žuljave, četudi si iz Tater doma. Bog nam dai amet, sem rekel, pa šel v cerkev.

POZOR!

na staro slovensko trdko

Ant. Breščak

z največjo zalogo pohištva na Goriškem z lastno tovarno v Gorici, Via S. Carducci 14 (prej Gosposka ulica) in V. C. Favetti št. 3

Razprodajam pohištvo po jako znižanih cenah, in sicer

Omare	od 200 lir naprej
posteljnake	90
vzmeti (šušte)	70
blazine	60
kompletne spalnice	800

Velika izbira navadnih in finejših sob kakor tudi železnih posteljnjakov.

Zobozdravnik

dr. Lojz Kraigher

specialist za boleznj v ustih in na zobeh sprajema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria)

od 9-12 in od 3-5.

Vsakovrstna

travna, zelenjadna in cvetlična

semena prvovrstna in po najugodnejših cenah dobite pri edini domači tvrdki:

Sever & Comp.

Via Macchivelli, 13

NB. Na željo pošiljamo letošnji cenik brezplačno.

Steklene šipe

vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. - Postrežba na dom. - Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) tel. 44-23.

GOSPODARSTVO

Laško - jugoslovenska pogodba in vprašanje naših vin.

Te dni sedijo zastopniki obeh vlad pri zeleni mizi ter razpravljajo o trgovski pogodbi med obema državama. Tudi naši interesi so v igri in med temi stoji v prvi vrsti vprašanje izvoza naših vin. Primorci produciramo veliko več vina, nego ga moramo doma konsumirati. Istra rodi letno pol milijona hl, Goriška pa četrto milijona. Pred vojno smo izvozili svoj preostanek v druge dežele, zlasti na Kranjsko. Glede terana ni strahu: malo ga je in Trst ga bo vsako leto poškal in proti dobremu plačilu. Slaba pa prede istrskemu, vipavskemu in brskemu vinu. Politična meja je našim vinom zaprla pot do njihovih naravnih trgov, poleg tega nam delajo laška vina silno konkurenco. Kaj čuda, ako čuješ, da gre naše vino po 1.50, 1.20 in liri! V pondeljek so mi povedali naši vojniki, da so nekateri vipavski vinogradniki v sili oddali vino po 85.

Najbolj primerna pogodba.

Edino prav bi bilo, ko bi se sklenila med Italijo in Jugoslavijo pogodba, da bi se smeli produkti neovirano in brez carin izvažati in uvažati po obmejnih deželah, ki so tvorile prej gospodarske enote (Goriška, Furlanija, Istra, Kranjska) in to za dobo 5 do 10 let, dokler bi se naše gospodarstvo polagoma preorientiralo in prilagodilo brez skokov in sunkov novemu položaju in novim razmeram. Tako pogodbo sta sklenili Francoska in Nemška leta 1870., ko so po vojni razdelili obmejno deželo. Ta pogodba je močno koristila gospodarstvu obmejnih dežel. Žal naša vlada ni imela odprtih ušes in se ni dala prepričati o koristi in potrebi, da bi se potegovala za tako pogodbo v prid naše Primorske.

Kaj želimo od pogodbe?

Ker ne smemo misliti na pogodbo, kakoršno so sklenili modri francoski in nemški državniki leta 1870., se moramo zadovoljiti z manjšimi zahtevami. Naša želja je, da se sklene med obema vladama pogodba, ki naj vsebuje tudi določbo, da se sme izvoziti letno iz Primorske v Jugoslavijo gotova količina vina brez vsake carine. Ta izvoz naj bi stal pod posebnim nadzorstvom, da bi se preprečil izvoz laških neprimorskih vin pod našo etiketo.

Naše dosedanje delo.

V smislu resolucij dornberškega shoda sem sestavil obširno spomenico na rimsko vlado, v kateri sem objasnili želje naših istrskih, vipavskih in brskih vinogradnikov. Zahteval sem carine prost izvoz za 250.000 hl vina. Istočasno sem obiskal v Rimu prav vse osebe, o katerih sem slutil, da bi znale priti v delegacijo za trgovsko pogodbo z Jugoslavijo. Vsakemu gosposodu sem izročil kratko spomenico o našem perečem vprašanju ter o naših željah z ozirom na predstoječa trgovska pogajanja. Istočasno je dr. Wilfan obiskal visokega uradnika v finančnem ministrstvu ter mu polagal na srce naše želje. Ker se je tedaj (prve dni julija 1923) v Rimu mislilo, da se znajo v par tednih zaključiti trgovska pogajanja, sem poslal goriški trgovski zbornici ekspresno pismo, naj priporoči pri ministrstvu izvoz naših vin brez carine in enako pismo sem poslal poslancu dr. Pesanteju v Istro, ki se je od vseh Istranov še najbolj pečal z gospodarskimi zadevami. Goriška trgovska zbornica je že par dni kasneje poslala spomenico ministrstvu in meni prepis. Dr. Pesante pa mi je sporočil, da je po prejemu mojega pisma stopil k vsem važnim kor-

poracijam v Istri. — In res sem v nekaj dneh prejel prepise spomenic, ki so jih poslale raznim ministrstvom Zadruga klet v Bujah, istrski deželni kmetijski svet ter istrska trgovska zbornica. Teden kasneje sem že bral interpelacijo, ki jo je marljivi in za kmečke interese vneti dr. Pesante naložil na ministra trgovine in ministra financ, naj bi vlada pri pogajanjih z Jugoslavijo izsilila od te poslednje izvoz 300.000 hl istrskega, furlanskega, goriškega, briškega in vipavskega vina. Pred par tedni je trgovska zbornica v Gorici odposlala na ministrstvo naslednjo zahtevo: «Pri trgovskih pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo naj se dela na to, da se pri uvažanju lesa in oglja iz Jugoslavije v Italijo odpravi vsaka carina; naj se dovoli izvoz 100.000 hl vina, pridelanega v področju goriške trgovske zbornice, in sicer brez vsake carine».

Naši nasprotniki

pa so jugoslovenski vinogradniki ter njihovi zastopniki v belgrajskem parlamentu. Jugoslavija pridelava vina nad svojo domačo potrebo, išče trga ter se naravno brani tujih vin. Jugoslovenski poslanci so vložili ostre interpelacije zoper to, da bi belgrajska vlada dovolila pri trgovskih pogajanjih z Italijo uvoz laških (torej tudi primorskih) vin. Iz tega se razvidi, da bo naša vlada laška delegacija, ki bo zahtevala brezcarinski izvoz naših vin, na določen odpor od strani jugoslovenskih pogodbenikov. Toda kakor se je Beograd udal v mnogih sporih, tako se zna tudi v tem.

Odgovor na ugovor.

Toda mnogi pravijo: «V Jugoslaviji je vino po ceni, mi z njim ne moremo konkurirati, vrhutega pa še ta visoka voznina! Tudi najboljša pogodba z Jugoslavijo nam ne more prinesiti kaj praktičnih uspehov». To je res in ni res. Za danes to velja. Pogodba pa se ne dela za par tednov, ampak za več let. Upanje je, da se v dogledni dobi dinar krepko dvigne; vino, ki se izvažava v tujino, je prosto 20 lirskega davka; pridružite k temu še brezcarinski izvoz ali pa vsaj izvoz z zelo nizko carino in kdo bi se upal se tajiti, da se nam zna kranjski trg zopet odpreti?

Gojim nado, da bomo s svojimi predlogi uspeli. Bog daj.

(Virgilij Šček)

Laški trg v zadnjih 14 dneh.

Vino: kupčija ni kdo ve kako živahna. Dobrim vinom so cene stalne, šibkejša vina so padla v ceni. Zboljšanje trgovine nastopi šele spomladi. V Piemontu so cene 100 do 180 L za hl z vštetim davkom. Na Benškem sploh ni bilo nobene kupčije. V Veroni ponujajo 12 stopinjska vina po 170 do 220 L; sladka vina gredo po 400—450 L. V Markah je cena vinu (7 do 8 stopinj) od 60 do 80 L. V Toškani gredo vina (10% do 11% stopinj) po 7 do 8 L za stopinjo. 12 do 13 stop. vina se plačujejo po 10 do 14 L za stop. — Olje: V Toškani je oljka vsa pobrana. Prve vrste olje 800 do 900 L, druge vrste 700 do 800 L. V Puljah gre olje po 670 do 800 L. — Žita: Pšenica 90 do 100, oves 83 do 86, rž 76 do 79, ječmen 95 do 105 L. — Krma: Majsko seno 57 do 62, avguštsko 50 do 54; medika 41 do 45, slama 22 do 25 L. — Umetna gnojila: Superfosfat 26 do 27 (14/16), tomaževa žlindra 34 do 35 (16/18). — Travniska semena: Medika 450 do 600 L. Detelja 450 do 750 L.

Cene v Istri.

Črno vino: Koper 180, Izola 150, Pazin 110—130. Belo vino: Koper 160, Izola 130, Pazin 80—110. Seno: Koper 25, Buzet 35, Bistrica in Materija 25. Olje: Koper 6, Umag 6—7, Mošćenice 10. Goveja živina (žive teže): Koper 3—4, Buzet 3.90, Bistrica 4.50, Volosko 5, Materija 4.50, Pazin 4—4.50 L. — Teletina (žive teže): Pazin 7, Buje 5.50, Materija 6, Koper 4—5, Bistrica 6.25 L.

Moje vino ima okus po plesnobi.

Ako ima vino okus od plesnivega soda, pretočimo ga takoj v zdrav sod. Nato pomešajmo nekoliko ogljenega prahu. Kako? Vzemimo 100 do 200 gramov prahu na vsak hl vina. Ta prah dobro pomešaj v brentaču in nato vlij iz brentača v sod. Vino v sodu še enkrat dobro premešaj. Ogljeni prah se usede in vino izgubi skoro duh po plesnobi. Ako bi tudi to ne pomagalo, očisti vino z želatino.

Moje vino smrdi po plesnobi.

Zdravi ga z oljem. Na 1 hl vina vzemi desetino litra najboljšega olja. Vlij olje v sod, nato mešaj! To mešanje ponavljaj vsak dan več časa. Če nočeš mešati, pa valjaj in ziblji cel sod. Kako pa potlej odpraviš olje iz soda? Čisto lahko! Dolivaj vino skozi veho s pomočjo lica, ki mora segati v vino. Dolito vino izpodriva olje, ki se nato nabira na vrhu. Pod sod postavi posodo, v katero utamemo olje, ki se rabi za razsvetljavo ali mazanje voza ali drugo. (g. v.)

Kletar drži se teh pravil:

1. Zalivaj in drži vedno polne sode. 2. Ali si pretočil vse novo vino? Ako ne, stori to hitro! 3. Pri pretakanju požvepljaj vino. 4. Ako si pozabil žvepljati vino in rjavi, rabi 2 do 5 gr. za hl natrijevega bisulfita. 5. Ako se vino pri pretakanju vleče, prezači ga in zvišaj mu toploto, da popolnoma pokipi (15 stopinj celzija). (g. v.)

Sejmi v februarju. Trnovo, sobota 16. Bazovica, sredo 20. Buzet, četrtek 21. Sezana, petek 22. februarja.

Istrske občine in vlada. Do konca 1923. je vlada podelila posojila 14 istrskim občinam. Pula je dobila 416.000 lir, 13 drugih občin pa 630.000 lir. Občine, ki bi hotele zaprositi za državno posojilo, naj vedo, da dovoli vlada 60 do 70% zahtevane svote.

Po čem je lira?

Dne 13. feb. si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 27.85 L.
za 100 č. kron — 66.60 L.
za 100 fr. frankov 103.50 L.
za 1 dolar — 22.90 L.
za 1 fant — 103.50 L.

DELAVSKI VESTNIK.

Tržaški občinski svet na strani bogatinov proti delavskim slojem, na katerih bremeni velika večina davkov.

Tržaški občinski svet je sklenil, da bo 70% vseh davkov iz konsuma. Občina potrebuje 47 milijonov lir letnih dohodkov; od teh bo dobivala 33 milijonov iz konsumnih davkov. V drugih mestih naše države prinašajo užitninski davki kvečjemu 50% vseh dohodkov. Ako bi se držali tega ključa, bi tržaški užitninski davki donasali 23 namesto 33 milijonov lir.

Zakaj je to važno za delavce?

Direktni davki zadenejo bolj bogatine, indirektni pa bolj revne sloje. Užitnina pa spada k indirektnim davkom. Tržaški mestni svet je navalil torej na delavske sloje 90% vseh davkov, na gosposki sloj pa samo 10% vseh davkov. Toda to je samo en bič. Imajo se drugega.

Užitnina v rokah bank.

Užitnino bi lahko pobiralo zupanstvo. Pa tega ni maralo. Vsa mesta v Italiji imajo v lastni upravi pobiranje užitnine, samo dve mesti sta izročili to važno zadevo — privatnikom: Benetke in Trst. Naše mestno starešinstvo je oddalo pobiranje užitninskih davkov v zakup zavodu «Banca Triestina di cambio». Banka bo imela od pobiranja dva milijona lir čistega letnega dobička. Uboga ramena delavskih slojev!

Ladjedelnica

V Trziču je vzela 300 delavcev na delo. Vsi so domačini. Vojna mornarica namerava razpisati še nekaj naročil, tako da je upati, da pride še nekaj delavcev do kruha.

Dr. A. Grusovin

v Gorici: Piazza Vittoria

(Travnik) v hiši Paternolli 21

Specijalist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.

Sprejema od 9-12 in od 3-7 pop.

DEBIASIO & DOMENIS

TRST

Skladišča in pisarna: Via Coroneo 13 in v prosti luki št. 2 vrata 15. TELEFON 12-34

Uvoz in izvor italijanskih, čeških in nemških steklenin, čeških in nemških šip vseh mer, češkega porcelana, domače in inozemske prstene posode, opleteneh steklenic, emailiranih železnih posod i. t. d.

Ekskluzivna zaloga za Julijsko Benečijo prstene bele in dekorirane posode «Anelli» po neverjetno nizkih cenah.

ADRIA-ČEVVLJE

izdelek Čevljarske zadruge v Mirna

dobiš v prodajalnah:

Trst, Via dei Rettori 1
Gorica, Corso Verdi 32

Trdni, elegantni čevlji, znani po vseh jadranskih deželah.

Zobozdravniški ambulatorij

Zobotehnik

M. Godina

Via Genova št. 13 prvo nad.

TRST

od 9-1, od 3-7

— ob nedeljah od 10-12 —

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvrdka Gastone Dolinar Trst - via Ugo Palanio 5.

IZVRSTNO ISTRSKO VINO, lastni pridelki, prodaja na debelo A. Legović, Podgrad št. 49 - Istra.

Kaj nam z dežele pišejo

HRUŠEVICA pri Štanjelu.

V soboto se je pripetila strahovita nesreča. Šestnajstletni Srečko Germek je šel s setro Emo nabirat listje. Srečko vidi neko reč, prime za — granato, misleč, da nič hudega. Granata razpoči. Srečko zavpije, Ema tudi. Marija Zega, ki je bila v bližini, priskoči na pomoč. Ubogega fanta so nesli domov. Srečko je močno poškodovan na nogah, na licu, trebuhu; na roki mu je odneslo 3 prste. Po štirih urah nepopisnih bolečin je nesrečni Srečko umrl v soboto zvečer. Ubogi družini naše sožalje! Otroci, varujte se granat. (Z. A.).

SLOPE.

Sprejmite kratko pritožbo glede na oderuštvo v naši vasi. Gostilna Šiško- vič v Herpeljah toči izvrstno črnikal- sko belo vino po 3.20 L, dve gostilni v Slopeh pa točita vino iz srednje Istre, ki je 20% manj vredno ko črnikal- sko, po 4 L, gostilna Ž. v Brezovici tudi po 4 L. Matarske gostilne so točile prvo- vrstno vino po 4 L., kadar so plače- vali užitnine 56 stotink, sedaj pa, ko znaša užitnina 15 stotink, dajejo vino 3.60. — Zakaj to pišem? Ker ne mo- rem razumeti prvič visokih cen vina in drugič ne razumem, zakaj je v ce- nah tako velika razlika. Kje je komi- sija? Kaj dela? Ali spi? Občinska komi- sija za določevanje cen naj bi se vzbudila in naj bi se zganila! Kar kmet proda, naj da zastoj, za to pa, kar kupi, mora dajati zlato! Ali ni to krivica?

(Eden, ki je zadevo povohal)

VOJŠČICA.

Dopis v nekem listu glede našega novega župana ni istinit, vsaj v vsem ne. G. Ferfolja ni politikant. Dotični dopisnik bi zares rabil dobro taščo ali celo dve, da bi mu pomagali pridobi- vati čast. Dopisnik naj bi pustil razne osebe pri miru in naj bi skrbel za jav- ne zadeve v občini, ki so zares občini v korist. (Tone).

ŠMIHEL pri Št. Petru.

Občinski odbor so razpustili z brzo- javko od 8. februarja. S tem so hoteli dokazati zvesto prijateljstvo med Itali- jani in Jugoslovani, zlasti odkar sta se Mussolini in Pašič objela. Čudimo se le, kako so mogli naši gg. dr. Wil- fan in Slavik izraziti neskončno ves- elje ministrom za pogodbo. Mi tega ne razumemo. So nekateri, ki tudi to tolmačijo po svoje, toda mi nismo tako hudobni.

STARA VAS pri Postojni.

Obračamo se nate, dragi Mali list, kakor na dobrega prijatelja. Majhen si, a veliko nam poveš lepega in po- učnega. Spomnil si se že enkrat na Rusijo, opeval si mater Rusijo in reko Volgo. Takrat nisi mogel naprej, ker so bile tedaj še velike ovire na poti. Zdi se, da so se sedaj razmere pobolj- šale. Upamo, da nam prineseš v krat- kem kaj veselo sporočilo o potovanju v Rusijo. Opisal si pot v Južno Ame- riko, kjer je po sporočilih težko živeti, ker je največ grofov. O potovanju v Severno Ameriko ni niti misliti, ker ni dobiti dovoljenja. Kaj nam preosta- ja? Pojdimo v Rusijo, tam je mnogo zemlje neobdelane, Rusija bo naša mati, tam bo tudi za nas prostora, za- kaj na naši zemlji za nas ni več živ- ljenja! Sledijo podpisi.

HRUŠICA.

(Konec «šhoromatov»). — «Šho- mati» so pri nas to, kar drugod «ma- škare». V vsaki vasi so se zbrali fan- tiči, se osemili, obesili okoli pasa kar moč veliko «burovžev» ali kravjih zvoncev, ter šli na pohod po vseh so- sednjih vaseh s strašnim hrupom in vriščem; z njimi nosač, ki je deval v koš jajca, klobase, slanino, kar so ljudje pač hoteli darovati. Po konč- nem pohodu se je vse nabrano zajedlo

in zapilo in zaplesalo. Pametnim lju- dem te stare navade niso bile nikoli všeč, zato ker je neumnosti med mla- dino dovolj tudi brez «šhoromatov». Pa dejo tudi, da je to še stara pogan- ska navada, s katero so neverniki v davni časti bogove (čudni bogovi, kaj?!); krščanskemu ljudstvu, da se take šemarije nič kaj ne podajo. In prišla je

pametna prepoved.

Občinski svet v Podgradu je v seji dne 5. januarja letos prepovedal ma- škeraadne obhode in nabiranje darov po vaseh. Kdor ne uboga, bo zaprt. Pametna postava! Da bi le obstala in se obdržala za vselej. Časi so že sicer tako žalostni, da nas «šhoromati» in njihove prismođarije ne morejo spravi- ti v dobro voljo — je treba vse dru- ge «žavbe».

KOŠANA — brez župana.

V četrtek 1. februarja je prišel na našo občino iz Postojne tuj človek in prinesel seboj take papirje, da je ob- činski odbor razpuščen in župan ou- stavljen, on pa bo naš novi komisar. Skoraj nismo hoteli verjeti tega in smo vprašali župana, če je to resnica. Župan je ves vesel pritrdil, da je že prost, komisar je že prevzel občino. Kakor smo pozneje izvedeli, se je naš župan naveličal te časti in se sam od- povedal županstvo, pa to ne doma pri občinskem odboru, ampak skrivaj v Postojni. Vemo, da župan biti danes ni prijetno, a vendar tega nismo pričakovali, da smo si izvolili takega žu- pana, ki bo pustil na cedilu nas in našo neodvisnost. Novega komisarja še ne poznamo, toliko smo zvedeli, da je v Postojni za ravnatelja v neki pre- vozni tvrdki. Bojimo pa se, da bomo morali na sebi okušati bridko resnico: «Kdor zaničuje se sam, podlaga je tuj- čevi peti.»

JELŠANE.

Dragi Mali list! Čitali smo o razme- rah v naši šoli. Je mnogo resnice na tem, da je šolsko poslopje v slabem stanju; to je prav, toda dopisnik bi moral vso stvar bolje poznati, zadevo do dna preštudirati, preden se je lotil peresa. Pri nas v Istri preživlja šolstvo strahovito krizo, in pod tem vplivom je tudi naša šola. Krivde pa absolutno nima noben domačin, am- pak le revna blagajna, v katero ne prispevajo oblastva prav nič. (Op. ur. Radi verujemo, ker poznamo na Kra- su in drugod šole, kjer sploh ni več šip na oknih. Krivde pa ne nosi ne učitelj, ne župan, ne šolski svet, marveč višja šolska oblastva, ki še vedno niso uredile, kar bi bila morala že pred 3 leti!).

*

Kakor se najde med vsakim žitom kukolja, tako se je našel tudi pri nas žalibog eden, ki je osramotil svojo vas, to vam je neki Lukica iz Rupe. Dogodek se je odigral tako-le: obč. sluga Josip Šlosar po domače Mavrič se je mudil dne 4. t. m. v Sapjanah pri gostilničarju Ivanu Juriševiču po opravilu. Pred hišo se je omenjeni sluga razgovarjal z Juriševičem in je v razgovoru postavil pred se listnico, v razgovoru se je obrnil na protivno stran, v tem času pa je prišel iz gos- tilne omenjeni Lukica ter je skrivno- ma shranil listnico v svoj žep. Svar bi bila ostala skoraj tajna, da ni tega zapazil neki fantič iz Sapjan, po do- mače Brginjin, kateremu edino se ima obč. sluga zahvaliti, da je spet prišel do denarja, ki ni bil niti njegov, nego občinski, a Lukica pa naj si v bodoče pristrži dolge prste, in naj se zahvali obč. slugi, da je bil napram njemu še tako dober, da ni zadeve iz- ročil orožnikom, kar bi imelo še hude posledice. Pa še vaški načelnik! Vsak pošteni občan se zgraža nad tem čí- nom, ker mi smo navajeni delati in

pošteno živeti od svoje težko zasluže- ne skorje kruha, ter ne želimo, da se med nami nahajajo umzoviči. Želimo, da bi bil to zadnji slučaj.

Eden izmeh občanov

ŠTIVAN.

(Veselica). Dne 10. t. m. je nudila Marijina družba iz Štivana občinstvu lepo zabavo s tem, da je priredila dve kratki, a zelo lepi ter dobro izbrani igri «Moda pred nebeškimi vrati» in «Strahovi». — Igra je bila na splošno dobro izpeljana. Igralke so po večini pohvalno rešile svoje vloge; le tu pa tam je bilo poznati, da so nekatere manj uživale v svoje vloge; da je vsled tega manjkala ona živahnost in nepri- siljenosti, ki je v vsaki igri neobhod- no potrebna. Vendar začetek je dober; in želeti bi le bilo, da bi nas Mariji- na družba kaj kmalu zopet razveselila s kakšno igro, ter nam nudila lepe in zdrave zabave; zlasti sedaj v pustnem času, ko vse nori in pleše.

(Opazovalec)

OTALEŽ.

Blagovoli sprejeli v cenjeni Mali list tudi iz našega kraja ob državni meji par vrstic. Rojenih je bilo pri nas lani 37, umrlo jih je 29; poročenih bilo 9 parov. — Zimo smo imeli zelo hudo, mraza do 14 pod ničlo. Snega je še se- daj v višji legi pol metra. Kakor pov- sod, se čuti tudi pri nas pomanjkanje, ker ni zaslužka. Sadja nismo mogli prodati, ali kar se ga je prodalo, je šlo po zelo nizki ceni. Od žganjekuhe je prej ljudstvo prejelo marsikak stotak, lani so pa morali kmetje zavreči češplje, ker jih je bil neki trgovec iz Vidma naročil, a se je pozneje skesal in jih ni kupil. Za poznejšo oddajo je pa bilo prepozno. — Dne 4. febr. se je vršil ustanovni občni zbor Mlekarne v Plužnjah. Zanimanje je bilo veliko, gotovo bode tudi veliko masla! Preda- val je g. A. Šauli, potovalni učitelj iz Tolmina. Pri nas je vse od živinoreje odvisno, od drugod ni pričakovati za- služka. Na spomlad nam bode manj- kalo klaje. Z združenimi močmi bi se dalo marsikaj doseči in premagali bi tudi krizo današnjih hudih časov. Kljub tolikemu pomanjkanju pa ne- kateri še vedno trosijo po nepo- trebnem denar za «pofarbano» vino po krčmah in plešejo na godbo «Ka-

ledvikarjev», k čemur jim tudi finan- carji pomagajo in dajejo potuho.

Iz SABONJ pri Podgradu.

Pri nas se radi tepemo. Posebno zdaj, ko se žganje kuha, imamo koraj- ze vez, kakor se spodobi. Par divjakov imamo v vasi, ki se vedejo kakor obsed- denci. Oni dan so hoteli celo «gvardja- na» pokončati, ker je storil svojo dolž- nost (je bil enega «rubal» zastran gozdne tatvine). Ko pa pridejo orožni- ki v vas, se pa korajzniki vsi poskri- jejo. Pa bi bilo potrebno, da se že en- krat spametujejo, imagari zgrda. Tudi prisiljena pamet je boljša kakor ne- umnost.

POVIR.

Malokatera vas na Krasu je, da bi tako malo čitali o nji, kakor Povir. Mi spimo. Iz vseh krajev čitamo kako ustanavlja mladina društva, goji petje, ima čitalnice in mnogo drugih koristnih razvedril. Res, v teh časih je malo težko, ali pri nas ni bilo člove- ka tudi prej, ko se je lahko kaj usta- novilo, da bi napravil kaj za mladino. Naša občina je velika, imamo šest vasi, in je mnogo deklet in fantov, ki so za petje vneti in sposobni. Pa kaj, ko jih nima kedo vaditi! Kako lepo bi bilo, ko bi v naši veliki cerkvi mo- gočno zadonel vaški pevski zbor. Ima- mo sicer cerkveno petje, toda to je bolj šibko. Oh, da bi imeli pevskega učite- lja, ki bi nas učil, da bi imeli koga, ki bi vzel vodstvo mladine v roke! Goto- vo bi imeli potem manj plesov in dru- gih norosti.

Več fantov

BAČA.

Cenjeno uredništvo! Mali list se mi je jako priljubil. Zelo rad ga čitam, ker nastopa jako moško in brani pra- vice zatiranih. List mi prihaja zelo redno, še nobena številka se mi ni izgubila.

Stab. Tip. S. Spazzal, via Commerciale 8.

Rojaki, pozor!

Kdor se želi seznaniti z blisko- vitimi in odločnimi kľofutami, naj se obrne na g. drja E. Slavika. Trst, Via F. Filzi 10-I.

Zobotehnični ambulatorij

TRST, Via Settefontane št. 6, I nad.

odprt vsak dan od 8.—18. in od 15.—19. Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom. Slovencem 10% popusta kakor tudi plačilo na obroke. Delo zjamčeno.

EGIDIJ SCHIFFLIN, konezijeonirani zobotehnik.

Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.

Trst, via Caprin 5 pri Sv. Jakobu
podružnica via Udine 2.

Ali želite devljice
Za deklice in fantite?
Kakšne imajo radi
Ta stari in ta mladi?
Eleganca, trajnost, nizka cena,
To troje je največjega pomena.
Največji magazin
Ima Forcessin
V ulici Caprin.

Čevljarnica FORCESSIN